

Her Şeyi Ölçülü Olan Ölçülü Ümmet!
Gönderen Kadir Hatipoglu - Aralık 06 2023 02:00:00

 Her Şeyi
Öl¸ Olan Öl¸ Ümme!
Kur'âm toplumunu tanımlarken onun en temel özelliğinin "vasat
ümme" olduğunun altını ¸izer.

وَكَذَلِكَ
جَعَلْنَاكُ
05;ْ اُمَّةً
وَسَطًا
لِتَكُونُوا
شُهَدَآءَ
عَلَى
النَّاسِ
وَيَكُونَ
الرَّسُولُ
عَلَيْكُمْ
شَهِيدًا " Böylece, sizler
insanlara birer şahit (ve örnek) olarsınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek)
olsun diye sizi orta bir ümme yaptık." [2/Bakara¸ 143.] Vasat Ümme;
"orta¸ dengeli¸ adaletli¸ hayırlı" anlamlarına gelir. Vasat¸ kenar anlamına
gelen tarafın zıddıdır. İki aşırı u¸ olan ifrât ve tefrît de aynı şekilde vasatın
karşıtıdır. Vasat¸ bir şeyin tam ortası ise¸ ifrât bir ucu¸ tefrît ise
öteki ucu demektir. Zaten İslâm ümmenin tanımlayan pek ¸ok
âyette onun "hayırlı¸ gündemi belirleyen ve gidişata tanıklık eden¸ adaleti
ayakta tutan" bir toplum olduğu sürekli vurgulanmıştır. Yüce Yaratıcı¸ her
insanın özüne/fitratına iyilik-kötülük¸ hayır-şer¸
olumlu/olumsuz eğilimleri yerleştirmiştir. Ruh ve nefsi olan her insanda hayra yönelik
özellikler de vardır¸ şerre yönelik özellikler de. Yüce Allah'ın
gönderdiği din¸ insandaki bu hassaları yönetmek¸ onları yerli yerinde
kullanmak i¸in gelmiştir. Şöyle ki¸ her insanda öfke-gazap hassası vardır.
Yerinde öfke iyidir¸ yersiz öfke ise yerilmiştir. Sözgelimi Allah i¸in
öfkelenmek¸ Allah yolunda savaşta öfke ve gazapla düşmana saldırmak
övülmüştür. Günaha haksızlığa buğz etmek¸ Allah'ın en sevdiği
amel sayılmıştır. Ne var ki nefsin tahriklerine kapılıp olur olmaz şeylere öfkelenip kızmak ve
bu öfke doğrultusunda hareket etmek zemmedilmiştir. Benzer şekilde her insanda
bağışlama¸ hoş görme yetisi de vardır. İnsan¸ bu yetisini yerinde kullanırsa iyi
olur¸ yersiz kullanırsa kınanır. Sözgelimi haksızlığı¸
kötülüğ¸ zulmü hoş görme¸ onlara karşı duyarsız
kalma yerilmiştir. Ama sürekli hoşgörüsüzlük¸ asla
bağışlamama da yerilmiştir. İnsanda cimrilik tutkusu da vardır¸ cömertlik tutkusu da.
Bu tutkular iyi yönetilirse¸ yerinde kullanılırsa hayır olur. Yerinde kullanılan vermeme
tutkusu¸ iktisat¸ tutumluluk olurken; yersiz kullanılan vermeme cimrilik¸ bencillik

olur. Yerinde kullanılan verme tutkusu¸ infâk¸ yardımseverlik olurken; bu¸ yersiz-ölçüsüz kullanılırsa savurganlık ve israf olur. İnsanda dünyaya meyletme¸ dünyayı sevme tutkusu vardır. Din¸ insandaki bu tutkuyu yönetir¸ onu yerinde kullanmasını ister. Dinin ölçüleri esas alınmazsa¸ insan ya bütünüyle dünyevileşir¸ dünyayı putlaştırır¸ gözü dünya ve dünyalıklardan başka bir şey görmez olur; ya da dünyayı bütünüyle terk eder¸ ruhbanlaşır. Her ikisi de ifrât ve tefrîtir ve din¸ ikisini de yasaklamıştır. Dine göre Müslüman¸ fâni olan¸ oyun ve eğlenceden ibaret olan dünyaya o kadar değer verecek¸ onu sahiplenecek¸ ancak dünya içerisinde kendisini kaybetmeyecek¸ yeri ve zamanı gelince dünyalıklardan vazgeçmesini bilecektir. Aynı şekilde bakî olan¸ asıl ve kalıcı yurt olan âhirete de o kadar değer verecek¸ dünyayı âhireti kazanmak için kullanmasını bilecek¸ ruhbanlığa sapmadan dünya hayatını en güzel şekilde tamamlayacaktır. Unutmayalım ki¸ Yahûdiler din adına dünyevileştiler¸ Hristiyanlar da din adına ruhbanlaştılar. İslâm ise insanlığı yeniden orta yola davet etmiştir. Her Alanda Denge İtidalli¸ dengeli¸ ölçülü olmak¸ önce inançta ölçülü olmakla başlar¸ söylemde ve eylemlerde ölçülü olmakla devam eder gider. Şimdi bunları kısa kısa açıklayalım: İnançta ölçülü olmak: Büyük imam Gazâlî'nin bir eserinin adı el-İktisâd fi'l-İ'tikâd'dir. Yani o¸ inançta bile ölçülü olmayı kitabına isim olarak koymuştur. Buna göre kişi önce Yaraticısına karşı adaletli olmalıdır. Bu ise¸ Yüce Allah'ı şirke bulaşmadan birlemek¸ O'na inanmak¸ O'nun haklarına riâyet etmektir. Bu da Yüce Allah'ın ölçülerine uygun bir hayatın adamı olmakla mümkündür. Severecek isteyerek¸ inanıp güvenerek O'na teslim olmakla olur. Söylemde ölçülü olmak: İnanç ve düşüncede mûtedil olmak¸ söylemlerimizde ölçülü olmayı beraberinde getirir. İman adamı¸ söylem dünyasını kontrol altında tutan kimsedir. Zira o¸ ya hayır söylemeli yahut susmalıdır. İmanın bir ruknü olan dil ile ikrâr¸ Tevhîd doğrultusunda cümleleri söylemeyi de içerir. Buna göre dilimizle söylediğimiz Tevhîd cümlesiyle çelişen yalan¸ gıybet¸ boş söz¸ sövgü gibi sözler bu ikrârı zedeler. Kurân söylem dünyamızı inşâ eden pek çok âyetle doludur.

يَآاَيُّهَاالَّذِينَاَمَنُوااتَّقُوااللهَوَقُولُواقَوْلاًسَدِيدًا-يُصْلِحْلَكُمْاَعْمَالَكُمْوَيَغْفِرْلَكُمْ

ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ
يُطِعِ اللهَ
وَرَسُولَهُ
فَقَدْ فَازَ
فَوْزًا
عَظِيمًا "Ey iman edenler! Allah'tan
sakının¸ dürüst söz söyleyin de Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın
ve günahlarınızı size bağışlasın."[33/Ahzâb¸ 70-71.] Evet¸ mü'min
her hâl ü kârda hakikatin tanığıdır. İslâm¸ sesimizi bile
öl¸ülü kullanmamızı ister ve o sesin frekansını değil¸ kalitesini
yükseltmemizi emreder. Yine o¸ yürüyüşümüzde bile
öl¸ülü olmamızı ister: وَلاَ
تَجْهَرْ
بِصَلاَتِكَ
وَلاَ
تُخَافِتْ
بِهَا
وَابْتَغِ
بَيْنَ
ذَلِكَ
سَبِيلاَ "Namaz kılarken sesini
yükseltme¸ ¸ok da sessiz okuma¸ ikisi ortasında bir yol tut."[
17/İsrâ¸ 110.]
يَآاَيُّهَا
الَّذِينَ
اَمَنُوا لاَ
تَرْفَعُوآ
اَصْوَاتَكُ
05;ْ فَوْقَ
صَوْتِ
النَّبِىِّ "Ey
inanenlar! Seslerinizi¸ Peygamberin sesini bastıracak şekilde yükseltmeyin."[
49/Hucurât¸ 2.] وَلاَ
تُصَعِّرْ
خَدَّكَ
لِلنَّاسِ
وَلاَ تَمْشِ
فِى
اْلاَرْضِ
مَرَحًا
اِنَّ اللهَ
لاَ يُحِبُّ
كُلَّ
مُخْتَالٍ
فَخُورٍ -
وَاقْصِدْ
فِى مَشْيِكَ

وَاغْضُضْ
مِنْ
صَوْتِكَ
اِنَّ
اَنْكَرَ
اْلاَصْوَاتِ
لَصَوْتُ
الْحَمِيرِ "İnsanları
küccedilümseyip yüzçevirme¸ yeryüzünde
böbürlenerek yürüme; Allah¸ kendini beğenip övün
hiç kimseyi şüphesiz ki sevmez. Yürüyüşünde tabîî
ol; sesini kıs. Seslerin en çirkin şüphesiz merkeplerin sesidir."[
31/Lokmân¸ 18-19.] وَلاَ
تَمْشِ فِى
اْلاَرْضِ
مَرَحًا
اِنَّكَ لَنْ
تَخْرِقَ
اْلاَرْضَ
وَلَنْ
تَبْلُغَ
الْجِبَالَ
طُولاً "Yeryüzünde
böbürlenerek yürüme¸ çünkü sen ne yeri delebilir
ve ne de boyca dağlara ulaşabilirsin.”[17/İsrâ¸ 37.]
وَعِبَادُ
الرَّحْمَنِ
الَّذِينَ
يَمْشُونَ
عَلَى
اْلاَرْضِ
هَوْنًا
وَاِذَا
خَاطَبَهُمُ
الْجَاهِلُونَ
قَالُوا
سَلاَمًا "İ“Rahman'ın kulları
yeryüzünde mütevâzı yürürler."[25/Furkân¸ 63.]
Ahlakta ölçülü olmak: İnanç¸ düşünce ve
sözlerinde mûtedil olan kimsenin davranışları da mûtedil olur. Sözgelimi
sabır ahlakî bir erdemdir¸ ancak zillate boyun eğmek¸ haksızlık karşısında
susun kalmak sabır değildir. Başa gelenler karşısında sızlanmak¸ feverân etmek de
mü'mine yakışmaz. Tevâzu ahlâkî bir erdemdir¸ ancak zelî bir
halde durmak¸ kibirli olmak gibi İslâm'in istemediği bir şeydir. İbadette
ölçülü olmak: Kolaylık dini İslâm¸ insandan kendini/nefsini
ölürmesini istemez. Aksine o¸ nefsin ıslâhını¸ arınmasını ve bu
şekilde huzûra ermesini ister. Bunun için ibadetlerde aşırılığı yasaklar. Yapılabilir ve
yaşanılabilir hükümler koyar.

يَسِّرُوا
وَلاَ
تُعَسِّرُوا
48; وَبَشِّرُوا
وَلاَ
تُنَفِّرُوا
"Kolaylaştırın zorlaştırmayın¸ müjdeleyin nefret ettirmeyin."(Buhari İlim 11) ilkesiyle
yola ¸ıkan İslâm¸ وَأَنَّ
أَحَبَّ
الْأَعْمَال
16; إِلَى
اللَّهِ
أَدْوَمُهَا
وَإِنْ قَلَّ
“Allah Teâlâ'ya amellerin en makbulü; az da olsa en
devâmlıdır.”. İbadetleri terk etmek de yanlıştır¸ ibadetlerde aşırı gitmek de. Bir
de her ibadetin i¸erisinde ta'dîl-i erkân diye bir temel esas vardır. Bu¸
ibadetin rukünlerini yerli yerince yapmak¸ eksik veya fazla yapmadan onlara hakkını
vermek demektir. Bu¸ namazda da böyledir¸ diğer ibadetlerde de. Nitekim
infâk yol haritamızı ¸izerken Kurân şu uyarılarda bulunur:
وَاَتِ ذَا
الْقُرْبَى
حَقَّهُ
وَالْمِسْكِ
10;نَ وَابْنَ
السَّبِيلِ
وَلاَ
تُبَذِّرْ
تَبْذِيرًا -
اِنَّ
الْمُبَذِّر
16;ينَ كَانُوا
اِخْوَانَ
الشَّيَاطِي
06;ِ وَكَانَ
الشَّيْطَان
15; لِرَبِّهِ
كَفُورًا -
وَاِمَّا
تُعْرِضَنَّ
عَنْهُمُ
ابْتِغَاءَ
رَحْمَةٍ
مِنْ رَبِّكَ
تَرْجُوهَا
فَقُلْ
لَهُمْ
قَوْلاً

مَيْسُورًا -
وَلاَ
تَجْعَلْ
يَدَكَ
مَغْلُولَةً
اِلَى
عُنُقِكَ
وَلاَ
تَبْسُطْهَا
كُلَّ
الْبَسْطِ
فَتَقْعُدَ
مَلُومًا
مَحْسُورًا
"Yakınına¸ düşküne¸ yolcuya hakkını ver; elindekiler saçıp savurma.
Saçıp savuranlar¸ şüphesiz şeytanlarla kardeş olmuş olurlar; şeytan ise
Rabbine karşı pek nankörür. Rabbinden umduğun rahmeti elde etmek
için¸ hak sahiplerinden ayrılmak zorunda kalırsan¸ onlara hiç değilse tatlı
bir söz söyle. Elini boynuna bağlayıp cimri kesilme¸ büsbütün
de açıp tutumsuz olma¸ yoksa pişman olur¸ açıkta kalırsın."[
17/İsrâ¸ 26-29.] Peygamberimiz de şöyle buyurur:
سَدِّدُوا،
وَقَارِبُوا،
واغدُوا،
وروحُوا،
وشيئاً من
الدُّلْجَةِ،
والقصدَ
تبلغُوا،
واعلمُوا
أنهُ لنْ
يُدخلَ
أحدَكُمْ
عملُهُ
الجنةَ.. قالوا:
وَ أنتَ يا
رسولَ
اللّهِ؟ قالَ
وَ أنَا إ أن
يَتَغَمَّدَنِىَ اللّهُ
تعالى
بمغفرةٍ
ورحمةٍ “Orta yolu tutun, güzele
yakın olanı arayın, sabah vaktinde, akşam vaktinde, bir miktar da gecenin son kısmında
yürüyün (ibadet edin), ağır ağır hedefe varabilirsiniz. Unutmayın ki sizden
hiç kimseye, yaptığı amel, cenneti kazandırmayacaktır" buyurdu. "Sen de mi (amelinle

cennete gidemiyeceksin) ey Allah'ın Resûlü?" dediler "Evet, ben de, dedi, Allah affı ve rahmeti ile muâmele etmezse ben de!" [Buhârî, Rikak: 18.] Amelde ölçülü olmak: Kur'ân ilahî hükümleri bize açıkladıktan sonra¸ تِلْكَحُدُودُاللهِفَلاَتَعْتَدُوهَاوَمَنْيَتَعَدَّحُدُودَاللهِفَاُولَئِكَهُمُالظَّالِمُونَ& - "İşte bunlar Allah'ın sınırları/yasalarıdır¸ sakın onları aşmayın. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa zâlimlerden olur."[2/Bakara¸ 229¸ 65/Talâk¸ 1] uyarısını yapar. İslâm¸ savaşmak zorunda kaldığımız bir düşmanı öldürürken¸ işlediği suç sebebiyle cezalandırılan bir suçlunun cezasını verirken¸ bir hayvanı keserken bile dengeliölçülü olmamızı ister.

يَآاَيُّهَاالَّذِينَاَمَنُواكُونُواقَوَّامِينَلِلَّهِشُهَدَاءَبِالْقِسْطِوَلاَيَجْرِمَنَّكُمْشَنَاَنُقَوْمٍعَلَىاَلاَّتَعْدِلُوااِعْدِلُواهُوَاَقْرَبُلِلتَّقْوَىوَاتَّقُوااللهَاِنَّاللهَخَبِيرٌبِمَاتَعْمَلُونَ& "Ey İnananlar! Allah için adaleti ayakta tutup gözeten şâhitler olun. Bir topluluğa olan öfkeniz sizi adaletsizliğe sürüklemesin; âdil olun; bu¸ Allah'a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır. Allah'tan sakının¸ doğrusu Allah işlediklerinizden haberdardır."[5/Mâide¸ 8.] وَلاَ

[illegible]